

Register

Om de naslagfunctie van *De proefkolonie* te verbeteren, is het register opgedeeld in een aantal onderdelen die waar nodig naar elkaar verwijzen en zijn bij diverse vindplaatsen omschrijvingen opgenomen.

Proefkolonisten

Bij veel in het boek beschreven gebeurtenissen zijn alle proefkolonisten aanwezig; hier worden alleen paginanummers gegeven bij wat specifiek op de betreffende kolonist slaat. Leeftijden zijn per 1 november 1818.

ALBLAS, MARTINUS 50 jaar, geboren Woubrugge, voormalig commies, gezonden door de subcommissie Medemblik. In 1820 'weinig voor de arbeid geschikt', in 1821 koperen medaille. Overlijdt in 1823, weduwe en kinderen gaan weg in 1825. Als kolonist uit Medemblik 35, 73, zonder naam in verhaal ingedeelde 361

ARENDS, PIETER 41 jaar, boerenarbeider, uit Jisp gezonden door de subcommissie Hoorn. Januari 1819 beschuldigd van laster en 'grote domme luyaard', in 1820 'traag doch overleggend', zilveren medaille 1821, vrijboer bij de Ommerschans in 1822, verlaat in 1827 de kolonie 121, 326, 336, 339

BAADE, JACOB 58 jaar, schoenmaker, uit Amsterdam via dokter Nieuwenhuis. Januari 1819 'ongeschikt voor de veldarbeid', helpt met de administratie tot hij in 1821 'niets meer kan zien', tot zijn dood in 1836 schoenlapper op de kolonie 131, 134, 166, 191, 194, 217-218, 243, 260, 291-292

- BERENDS, JAN 47 jaar, voormalig gendarme, gezonden door de subcommissie Assen. Koperen medaille in 1820 en 1821, neemt in 1825 ontslag omdat hij in de gewone maatschappij aan de slag kan komen. Zonder naam als een der 'bestoppassenden' die een boerderijtje in Wateren krijgt 317
- BIEMANS, LEONARDUS 45 jaar, linnenwever, geboren in Zeelst (Noord-Brabant), gezonden door de subcommissie Gorinchem. Behoort tot de eerste vijf aankomende kolonisten, 1820 de allerslechtste medaillebeoordeling, 1821 onder curatele, blijft tot zijn dood op 87-jarige leeftijd in de kolonie wonen, diverse kinderen worden ook kolonist 9, 19, 31, 80, 256, 270, 306, 335, 336, 362, 370
- BODENSTAF, JOHANNES 48 jaar, voormalig timmerman, gezonden door de subcommissie Oosterbeek bij Arnhem. 1820 koperen medaille, 1821 zilveren medaille, vanaf 1822 kolonist-aannemer, blijft tot zijn dood in 1846 in de kolonie wonen 166, 304, 321, 332, 342, 345, 359, zonder naam bij zijn aankomst 36, zonder naam als bijklusser 171
- BOSCH, JOHANNES 65 jaar, gezonden door de subcommissie Amsterdam, veteraan van de Doggersbank, oudste aangekomen kolonist. Eerste vrije kolonist die, in 1821, naar de strafkolonie op de Ommerschans gaat, wordt in 1826 vrijgelaten 36-40, 110-111, 155-156, 166, 171, 187, 201-202, 214, 217, 224, 231-240, 246-247, 253, 255, 264, 270-271, 277-282, 303, 309-312, 332, 364-365
- BRANDSMA, GERBEN SCHELTES 52 jaar, gezonden door de subcommissie Sloten met 'ingedeeld weesmeisje Geeske Durks Gadsonides'. 1820 naar Holland om gras te maaien. Overlijdt in 1823, weduwe en meeste kinderen blijven op de kolonie 28-29, 213, 257-258
- BREUKEL, JAN 52 jaar, gezonden door de subcommissie Maassluis. Wordt in 1820 weggestuurd wegens schrijven brief aan subcommissie en wegens gedrag vrouw en dochters 81-82, 204-206, 222-223, 231-234, 237-239, 244-246, zonder naam bij voordracht 74, vrouw haalt kinderen op 172
- BULT, JAN 35 jaar, voormalig 'scheepstimmermansknecht', gezonden door de subcommissie Enkhuizen. Al kort na aankomst bevordert tot onderopziener, vanaf augustus 1819 kolonist-slachter, deserteert in 1827 met zijn gezin 79-80, 118, 132, 161, 169, 174, 213, 217, 263, 335, 349, 351, zonder naam bij zijn aankomst 35

BURKS, JAN 48 jaar, geboren in België, gezonden door de subcommissie Goes. Verliest tijdens de reis een zoontje, januari 1819 voor de raad van opzieners wegens brief naar Goes, 1822 naar boerderijtje bij Wateren, blijft tot zijn dood in 1848 op de kolonie wonen *67, 72, 107-110, 117-120, 125, 126, 128, 206, 320, 361*

COHEN, SAMSON ABRAHAM 45 jaar, gezonden door het joodse Nut en Beschaving in Amsterdam. Blijft tot zijn dood in 1857 bij de Maatschappij, de laatste jaren als arbeider in Veenhuizen *89-90, 173, 335, 350*

DIKKEBOOM, DIRK 44 jaar, gezonden door de subcommissie Steenwijk met twee wezen. Januari 1819 het eerste kolonistengezin dat van de kolonie wordt weggezonden *68-69, 103-104, 110, 118-120, 121, 125-126, 128*

GERARDS, ANTHONIE 45 jaar, geboren bij Roermond, voormalig suikerbakkers-knecht, gezonden door de subcommissie Rotterdam. 1819 zoon Jan wordt hulponderwijzer, 1820 koperen medaille, 1821 zilveren, 1822 vrijboer bij de Ommerchans en blijft dat altijd *31, 99, 171-172, 193, 213, 264, 265, 325, 326, 336, 351-352*. Zonder naam als voormalig suikerbakkersknecht *46*, als Rotterdamse kolonist *72*

GERRITS, HENDRIK 60 jaar, geboren IJsselmuiden, voormalig daghuurder en timmerman, gezonden door de subcommissie Kampen, heet eigenlijk Hendrik Gerrits Timmerman. Vertelt in 1820 aan Johannes over de avond bij Bosch met de Amsterdamse turfkoopman. 1822 naar boerderijtje in Wateren. Blijft tot zijn dood in 1853 op de kolonie *66, 99, 213, 235-236, 320, 361, 365*, als kolonist uit Kampen *36, 201*

GERRITSMA, TJALLING GERRIT 39 jaar, gezonden door de subcommissie Bolsward. 1820 naar Holland om gras te maaien. Blijft tot zijn dood in 1834 op de kolonie *99, 257, 258, 349*, zonder naam bij aankomst *35*

HAAN, THIJS DOUWES DE 45 jaar, gezonden door de subcommissie Sneek. Had de proefkolonie vooraf bezocht. Volgens directie 'traag en lui' en bij verdrinkingsdood medekolonist 'onverschillig'. Wordt december 1821 naar de strafkolonie gezonden. Gaat na vrijlating in 1826 terug naar Sneek *287-288, 312, 332, 365*

HAFTEN, WALRAVEN VAN 45 jaar, gezonden door de subcommissie Edam. Gezin krijgt augustus 1819 beloning voor netheid en properheid. In 1822 naar boerde-

rijtje bij Wateren. Blijft tot zijn dood op de kolonie. Als kolonist uit Edam 185, dochter gaat met vrijboer Tijmes naar Ommerschans 339

HARMEILING, BERNARDUS 54 jaar, geboren in Elst bij Nijmegen, gezonden door de subcommissie Groningen. 1820 koperen medaille, 1821 zilveren, 1822 vrijboer bij de Ommerschans. Blijft tot zijn dood in 1834 op de kolonie 72, 290, 331-332

HEIJDE, JOHANNES VAN DER 37 jaar, voormalig spinner en wever, na een spitproef gezonden door de subcommissie Leiden. Behoort tot de eerste vijf aankomende kolonisten. Vanaf januari 1819 vooral in de spinnerij werkzaam. Zoon neemt in 1835 hoeve over, ouders terug naar Leiden 9, 18-19, 80, 132-133, 190, 197, 219, 256, 362

HOGENBRINK, GERRIT 46 jaar, gezonden door de subcommissie Weesp. Is maart 1820 betrokken bij 'het complot', maar trekt zich terug. In 1822 naar boerderijtje op geplande kolonie 7. Overlijdt daar in 1826, kinderen worden ook kolonist. Als kolonist uit Weesp 201-202, 246, 320, 361

HOOFIEN, JACOB DAVID 50 jaar, gezonden door het joodse Nut en Beschaving in Amsterdam. 1820 en 1821 koperen medaille. Overlijdt in 1827. Gezin keert terug naar Amsterdam 89-91, 173

HOUTMAN, DIRK 42 jaar, gezonden door de subcommissie Vlaardingen. Na twee maanden op reis 'de schouder uiteengevallen'. Volgens directie 'geheel onoppassend', december 1821 naar strafkolonie op de Ommerschans, 1824 als arbeider naar Veenhuizen, waar hij in 1860 overlijdt 31, 115, 312, 332, 365, 370. Als kolonist uit Vlaardingen 130, 171

JANSEN, LUBBERT 43 jaar, gezonden door de subcommissie Wageningen. April 1819 onderopziener, 1820 en 1821 gouden medaille. Krijgt de Prins van Oranje - de latere Willem II - op visite. Blijft tot zijn dood in 1855 in de kolonie 146, 172, 185, 186, 217, 255, 257, 260, 307

KLAVER, DIRK 45 jaar, gezonden door de subcommissie Harderwijk. Zoon krijgt verkering met een dochter van Bosch. Een andere zoon volgt hem in 1839 op als kolonist. Blijft tot zijn dood in 1848 op de kolonie 166, 201, 231, 264, 362, 364

KOPPEJAN, ABRAHAM ongeveer 38 jaar, boerenarbeider, gezonden door de subcommissie Middelburg. Vraagt meermalen weg te mogen, luidt februari 1820 de opstandigheden in door hoger loon te eisen. Mag begin 1822 vertrekken *31, 208-211, 217, 219-222, 257, 265, 275-276, 303, 324-325*

KRABSHUIS, HENDRIKUS 39 jaar, voormalig klompen- en mandenmaker, gezonden door de subcommissie Almelo. Kan volgens de directie goed met paarden omgaan. 1820 zilveren medaille, 1821 koper. Overlijdt 1828. Vrouw hertrouwt met voorzoon van De Ruiter en blijft op kolonie. Als kolonist uit Almelo *36, 66, 172, 323*

KRANENDONK, ADRIANUS PIETER 47 jaar, geboren Oud-Beijerland, gezonden door de subcommissie Dordrecht. 1820 en 1821 koperen medaille. Vrouw overlijdt in 1826. Blijft na tweede huwelijk altijd op de kolonie wonen. Als kolonist uit Dordrecht *172, 222*

KRUIF, FRANCISCUS DE 35 jaar, voormalig 'verwersknecht', gezonden door de subcommissie Utrecht. Krijgt al snel last van jicht, gaat dan huisjes grondverven. Heeft alleen dochters, aandrang van Utrecht om zijn situatie te verbeteren is in januari 1821 de directe aanleiding tot het besluit kolonisten onderstand te geven. Blijft tot zijn dood in 1840 op de kolonie. Als kolonist uit Utrecht *46, 130, 171, 272*

LUCASSEN, LUCAS 44 jaar, boerenarbeider, gezonden door de subcommissie Nijmegen. 1820 en 1821 koperen medaille. Heeft volgens de directie 'ondeugende kinderen'. In 1822 naar boerderij bij Wateren. Blijft tot zijn dood in 1851 op de kolonie *33, 166, 317, 320, 361, als kolonist uit Nijmegen 73, 236*

MEEDER, DOMENICUS 49 jaar, Duitser van geboorte, gezonden door de subcommissie Tholen. Vanaf midden 1819 opziener. 1820 en 1821 zilveren medaille, 1822 vrijboer bij de Ommerschans. Vertrekt in 1827, maar blijft in de buurt wonen *185-186, 204, 217, 237, 255, 265, 294, 336, 339, 352-353*

METZ, HENDRIK volgens subcommissie 34 jaar, gezonden door de subcommissie Amersfoort. Behoort tot de eerste vijf aankomende kolonisten. Wordt april 1819 naar huis teruggestuurd *9, 19-21, 72, 82, 110, 129, 132, 146, 156-157, 207, 210, 256, 303, 361*

MOLENAAR, JOHANNES 33 jaar, voormalig 'aardwerker', gezonden door de subcommissie Haarlem. Krijgt september 1819 graaf Van Hogendorp op visite, 1820 en 1821 zilveren medaille, 1822 de eerste kolonist die als vrijboer bij de Omerschans komt. Blijft altijd op de kolonie 99, 149-151, 195, 213, 264, 307, 330-331, 371

MOLEWIJK, JOHANNES 47 jaar, geboren in Batenburg, voormalig korporaal, gezonden door de subcommissie Arnhem. 1820 verdacht van betrokkenheid bij de opstandigheden, 1821 koperen medaille. Een zoon neemt in 1834 de hoeve over 99, 166, 290, 374, als opstandige ex-militair 232

MULLER, MATTHIJS leeftijd onbekend, gezonden door de subcommissie Den Haag. 1820 koperen medaille, 1821 zilver. De eerste kolonist-smid. Keert na conflicten over drank in januari 1822 terug naar Den Haag. Als kolonist uit Den Haag 28, als smid 171

NAK, FRANS 35 of 36 jaar, gezonden door de subcommissie Harlingen. 1820 en 1821 koperen medaille. Blijft tot zijn dood in 1855 in de kolonie, een zoon wordt vrijboer. Als kolonist uit Harlingen 35

OMMEN, HENDRIK VAN 64 jaar, weduwnaar, gezonden door de subcommissie Zwolle. 1820 en 1821 koperen medaille, blijft tot zijn dood in 1836 op de kolonie. Als kolonist uit Zwolle 36, 191, anoniem is hij degeen die zijn koperen medaille krijgt wegens 'ijver naar zijn vermogen' 306

RAUSCH, FREDERIK 44 jaar, Duitser van geboorte, gezonden door de subcommissie Den Haag. 1820 verdacht van betrokkenheid bij de opstandigheden, 1821 koperen medaille. Overlijdt 1824, weduwe en kinderen keren terug naar Den Haag. Bij naam 72, 235-237, 336, als kolonist uit Den Haag 26

RHEE, SARUS VAN 38 jaar, voormalig wagenmaker, gezonden door de subcommissie Wijk bij Duurstede. Wil eind 1819 weg, maar mag niet. Gaat er maart 1820 vandoor. Bij naam 33, 129, 187, 208, 210, 211, 220, 222, 234, 303, als kolonist uit Wijk bij Duurstede 46, 110

RICHMOND, CATHARINA GLAS WEDUWE 36 jaar, gezonden door de subcommissie Vlissingen. Wil na een paar maanden trouwen met ingedeelde jongeman. Blijft

tot haar dood in 1834 op de kolonie wonen, kinderen worden ook kolonist 29-30, 306, 326, 363, 370

RIGAGNEAU, HENDRIK 47 jaar, via Ameshoff uit Amsterdam gekomen met twee wezen uit Haags armenhuis. Volgens de directie 'swaar gebroken', volgens eigen zeggen gedeeltelijk lam. En 'zijn vrouw houdt veel van een Schiedammer'. Wordt april 1819 teruggestuurd 83-86, 130, 148, 156-158, 210, 219, 303

RUITER, HUBRECHT DE 56 jaar, landarbeider, gezonden door de subcommissie Axel. 1820 koperen medaille. Blijft tot zijn dood in 1834 op de kolonie, veel kinderen worden kolonist. Als kolonist uit Axel 74, 191, 222, 243

STELLINGA, JACOB RUURT leeftijd onbekend, gezonden door de subcommissie Stavoren. Overlijdt binnen een week na aankomst op de kolonie 50-51, 124, 330

TERSMETTEN, JOHANNES 34 of 40 jaar, geboren Honselerdijk, gezonden door de subcommissie Den Haag. Zijn familie neemt het dochtertje op. 1820 koperen medaille, 1821 zilver, 1823 vrijboer bij de Ommerschans. Keert 1827 terug naar het westen 53, 215-216, 219, 323, 352, 381, zonder naam als een van de brandblussers 161, 185

TIJMES, KLAAS 34 jaar, voormalig kaasmaker, gezonden door de subcommissie Alkmaar. 1820 koperen medaille, 1821 zilver. Vrouw overlijdt in 1822. Later dat jaar vrijboer bij de Ommerschans, hertrouwt met huishoudster Antje van Haften en blijft er tot zijn dood 31, 55, 58, 325, 326, 339, als Alkmaarse kolonist 46, 66, 173

VERGEER, HENDRIKA VAN DE VALK WEDUWE 48 jaar, voormalig vlashekelster, gezonden door de subcommissie Gouda. Keert najaar 1821 terug met achterlating van twee inmiddels getrouwde kinderen 31, 166, 303-305, als koloniste uit Gouda 115-116, 244, 272

VISSER, KLAAS 30 jaar, gezonden door de subcommissie Grootebroek. Wordt bijna meteen onderopzichter, maar moet daarna aftreden en onderstand vragen wegens de talrijkheid van zijn huisgezin. Schrijft in 1828 een brochure ter verdediging van de Maatschappij. Gaat uiteindelijk, met dan twaalf kinderen, tot zijn dood in 1863 als arbeider naar Veenhuizen 88, 118, 123, 169, 213, 218, 237, 247-248, 370

VOS, HENDRIK ongeveer 44 jaar, gezonden door de subcommissie Tiel. Volgens de directie 'onoplettend en lui'. In 1820 als 'opperhoofd' van de opstandigen weggestuurd *187, 201, 202, 217, 222-223, 231-233, 236, 238-241, 244-246, 317, 361*

VRIES, DIRK KLAASJEN DE 49 jaar, gezonden door de subcommissie Leeuwarden. 1820 en 1821 koperen medaille. Blijft tot zijn dood in 1857 op de kolonie. Als kolonist uit Leeuwarden *222*, zonder naam als een van de brandblussers *161, 185*

WALS, JACOBUS DE 48 jaar, boerenarbeider, gezonden door de subcommissie Geertruidenberg. 1820 koperen medaille, 1821 zilver. Een dochter trouwt met een vrijboer bij wie hij tot zijn dood in 1841 inwoont *31, 33, 121, 325-326*, als kolonist uit Geertruidenberg *272*

WEENDER, JOHAN 47 jaar, Duitser van geboorte, gezonden door de subcommissie Zaandam. Behoort tot de eerste vijf aankomende kolonisten. Overlijdt januari 1819. Weduwe en kinderen blijven altijd op de kolonie *9, 19, 72, 123, 124, 128, 272, 303-304, 362-364*

WESTERVELD, JAN CORNELIS 51 jaar, geboren in Slochteren, gezonden door de subcommissie Broek in Waterland. Behoort tot de eerste vijf aankomende kolonisten. 1820 en 1821 zilveren medaille, 1822 vrijboer bij de Ommerschans. Tot 1830, vertrekt dan naar schoonfamilie in de buurt van Wilhelminaoord *9, 19-20, 211-213, 256, 265, 331, 332-353, 362*

Overige personen

Leeftijden zijn per 1-11-1818, tenzij anders aangegeven.

Adriani, dominee met preek over kolonie 174

Ameshoff, Petrus Johannes 30 jaar, zakenman, lid Commissie van Weldadigheid, lid financiële commissie, kassier van de Maatschappij, persoonlijke informatie 101-102, huwelijk 174, vaderschap 325. Verder genoemd 16, 24-26, 36, 47, 50, 62-64, 84-86, 99, 100, 103, 123, 135, 138, 150, 155, 157, 159, 160, 164, 165, 167-168, 174, 175, 183, 188, 199, 222, 275, 292, 301, 325, 329, 334, 341, 355, 366

Baij, Joseph tijdelijke extra kolonist, leeftijd onbekend, Zwitser, die aankomt 23 maart 1819 en 6 juni 1820 vertrekt 153, 249-252, 256, 285

Bank, dominee van den 174

Bosch, Benjamin van den 28 jaar, eerste directeur van de koloniën, neemt april 1821 ontslag, wordt eerste directeur van de kolonie Wortel in de Zuidelijke Nederlanden, *passim* tot zelfgevraagd ontslag op 283, daarna nog 284, 289, 293, 317, 320, 322, 362

Bosch, Johannes van den 38 jaar, generaal-majoor, tweede assessor van de commissie van weldadigheid, voorzitter permanente commissie, levensloop tót de kolonie 59-62, portret 60, samenwonen en huwelijk 321, levensloop ná de kolonie 366-369, verder *passim*

Brouwer, Anthonie is in 1820 38 jaar als hij spinbaas op de proefkolonie wordt. Daarna adjunct-directeur voor alle fabrieksarbeid tot hij in 1832 ontslagen wordt 224, 227, 228, 231, 235, 241

Capadose, Abraham 357

Costa, Isaac da 357

Daendels 61

Drijber, Sikke Berends 34 jaar, geboren op Westerbeeksloot, onderdirecteur van de proefkolonie, later van Willemsoord, nog later adjunct-directeur van alle koloniën 71, 123, 199, 223, 243, 254

Drossens 115-117

Dumersie, schoonzoon van proefkolonist Bosch 37, 364

Ewijk, van 55

- Faber van Riemsdijk, Jeremias Cornelis 32 jaar, advocaat in Den Haag, lid permanente commissie, financieel verantwoordelijke binnen de commissie van weldadigheid 16, 27, 176, 185, 188, 196, 219, 227, 233, 254, 274, 306, 366
- Falck, Gijsbert in 1821 25 jaar als hij adjunct-directeur voor de administratie wordt 291, 292, 321, 337
- Fenner 195, 310
- Frederik, prins, jongste zoon Willem 1, portret en persoonlijke informatie 146-148.
Verder genoemd 14, 15, 26, 27, 31, 54, 55, 61, 68, 71, 150, 155, 157, 158, 164, 181, 183, 184, 223, 236, 240, 262, 263, 278, 298, 332, 333, 338, 340, 343, 344, 366, 367
- Hemert, Paulus van 62 jaar, voormalig predikant en hoogleraar, lid van de permanente commissie, voorzitter afdeling van correspondentie 16, 27, 136, 138, 163, 176, 183, 227, 233, 366
- Hogendorp, Dirk van 355-357
- Hogendorp, Gijsbrecht Karel van 193-195, 207, 260, 331, 355, 356
- Kemper, Joan Melchior 42 jaar, staatsraad, eerste assessor van de commissie van weldadigheid 162, 183, 184, 366
- Kinker 183
- Kol, bankier, vanaf 1819 lid commissie van weldadigheid 167, 189, 254
- Koster, onderofficier op Frederiksoord, later portier in Veenhuizen, leeftijd onbekend 28, 58, 232, 250
- Lenep, Jacob van 355-357
- Louise, hertogin, zus van de koning 54, 151
- Marx, Karl 204
- Mendes de Leon, lid commissie van weldadigheid, lid financiële commissie 89, 100, 102, 135, 150, 160, 188, als joods lid commissie van weldadigheid 87
- Messchert, Willem 359
- Nederlanden, Marianne der 261
- Nederlanden, Willem der 261
- Nieuwenhuis, Christianus 45 jaar, arts in Amsterdam, lid commissie van weldadigheid, lid financiële commissie 17, 100, 102, 131, 150, 188, 342

Ockerse, Willem Anthonie 58 jaar, beroepskracht van de Maatschappij, voormalig predikant, politicus en zakenman, persoonlijke informatie 136, 138-139, 254, 289-290. Verder genoemd 47, 84, 100-103, 135, 139-140, 145, 159-161, 163, 167-168, 181, 182, 228, 230, 233, 262, 307, 321, 331, 333, 343, 366

Owen, Robert 82, 154

Peen, Wouter, schoonzoon van proefkolonist Bosch 37, 253, 312, 365

Puffelen, van kolonist 336, 338

Royen, Jacobus van 199

Royen, Stephanus van 23-27, 54, 58, 64, 71, 79, 98, 111, 149, 171, 175, 185, 196, 198-200, 243, 251, 269, 288, 322, 327, 330, 340

Schnatz, Johan Frans Philip 44 jaar, onderofficier op de proefkolonie, 1822 overgeplaatst naar kolonie 7, 1825 naar Veenhuizen, daarna tot zijn dood in 1833 zaalopziener op de Ommerschans 28, 51, 58, 240, 320

Schuurman, arts 26, 50, 68, 69, 92, 93, 116, 124, 156, 213, 216, 219, 269, 271, 288, 326, 327

Schweitzer, J. leeftijd onbekend, onderofficier die in januari 1819 ontslagen wordt 28, 65, 99, 126-129, 131

Seijl, Ignatius 42 jaar, Luxemburger van geboorte, onderofficier op Frederiksoord, later zaalopziener op de Ommerschans, wordt 1830 ontslagen 28, 59, 172, 249-251, 266, 329

Sepp, commissaris 305, 349-351

Siderius 192, 193, 195, 207

Sijkens, lid commissie van weldadigheid 184

Smit, huisverzorger 219, 282, 302, 364

Sturler, Wilhelmina Rudolfina (Mina) de 61, 289, 321

Swinderen, van 54-55

Tellegen, arts in Groningen 93-94

Tuttel, burgemeester Steenwijk 26, 68, 121, 287, 288

Vingerhoedt, Bichon, tijdelijk administratieve kracht 293

Visser, Wouter, is in 1820 31 jaar als hij adjunct-directeur van de Ommerschans wordt, vanaf 1821 directeur van de koloniën 283-285, 287, 291, 294, 299, 302, 303, 308, 315, 321, 322, 328, 329, 331, 334, 335, 353, 364, 366

Vlaer, bankier 167, 189, 254

Wijkstra, wijkmeester Ommerschans 352

Wilhelmina, koningin-moeder 48, 254

Willem I, koning 14, 25, 49, 144, 147, 151, 192, 283

Willem, kroonprins, de latere Willem II 208, 259-261, 369

Wolda, Jan Hessels van 28 jaar, door de Groninger Van Swinderen opgeleide onderwijzer van Vledder die ook de proefkolonisten lesgeeft, vanaf 1824 tot zijn dood in 1844 adjunct-directeur voor het schoolwezen 54, 55, 105, 172, 192, 243, 316, 335, 366

Kolonies

In volgorde van totstandkoming, zie voor 1-4 en 6-7 ook de plattegrond op pagina 318-319.

KOLONIE 1, FREDERIKSOORD - de proefkolonie met 52 hoeves, gesticht najaar 1818, naamgeving 17, eerste steen 27, gereconstrueerde plattegrond 56-57 en verder *passim*

KOLONIE 2, FREDERIKSOORD-2 - 50 hoeves aan de andere kant van de Vledderweg, gesticht eind 1819 en begin 1820, aanleg en inrichting 152-153, aanbesteding hoeves 160, 175, eerste steen 176, 185, problemen rond de bouw 198-200, eerste bewoners 211, volgende bewoners 228, 248

KOLONIE 3, WILLEMSOORD - 100 hoeves op het Steenwijkerwoldeheideveld, provincie Overijssel, gesticht voorjaar 1820, oprichting 219, 229-230, 242-243, naamgeving 254, eerste bewoners 248, 253, 261, verder genoemd 262, 269, 280, 298, 307, 312, 315, 332, 340, 351, 360, 365, 367, 369

KOLONIE 4, WILHELMINAORD - 100 hoeves ten noorden van Frederiksoord, gesticht voorjaar 1821, naamgeving en plannen voor stichting 254, 262, eerste bewoners 298-300, kerk 300, 335. Verder genoemd 274, 307, 319, 332, 338, 340, 360, 369

KOLONIE 5, DE OMMERSCHANS - eerste plannen met de vesting 154, verwerving 177, voorbereiding 195-196, 199, 206, 242, 274, bezichtiging prins Frederik 332. Verder te onderscheiden als:

strafkolonie 221, 246, 251, 265-266, 269, 276, 277-278, 281, 287-289, 295, 309-311, 312, 332, 364-365

Ommerschans binnen, bedelaarskolonie 307, 315, 322, 328-329, 332, 339-340, 349

Ommerschans buiten, grote boerderijen met vrijboeren 307, 330-332, 339, 351-354, 371

KOLONIE 6, OOST EN WEST VIERDE PARTEN - ongeveer 100 hoeves, waarvan enkele in de provincie Friesland, op de gronden van de Steggerder Compagnie. Verwerving grond 200, aanleg 307

KOLONIE 7, WATEREN EN DOLDERSUMSCHE VELD OF BOSCHOORD - bestaande boerderijen en enkele nieuwe hoeves. Verwerving grond 200, plannen voor stichting 308, eerste bewoners 317, bouw hoeves 342, terugkeer 360-361

INSTITUUT VAN LANDBOUWKUNDIGE OPVOEDING WATEREN - oprichting 307-308
VEENHUIZEN - drie 'etablisementen' of gestichten voor wezen, bedelaars en arbeidershuisgezinnen, oprichting eerste gesticht 1823, tweede en derde gesticht 1824. Aankoop gronden 340, bestemming 340-342, bouw eerste gesticht 284, 354, kritiek 358-359. Verder genoemd 351, 360, 365, 366, 369

Hernummeringen:

- April 1823 worden kolonie 1 en kolonie 2 administratief tot Frederiksoord 1&2 samengevoegd 345
- Vanaf 1825 wordt Frederiksoord 1&2 omgedoopt tot kolonie 1. Wilhelminaoord, Oost Vierde Parten en Boschoord worden samen kolonie 2. West Vierde Parten wordt bij Willemsoord gevoegd, wat verder als kolonie 3 door het leven zal gaan 360

Ten slotte: in 1859 neemt de staat Veenhuizen en de Ommerschans over 369

Begrippen binnen de Maatschappij van Weldadigheid

- ARBEIDERSHUISGEZIN - in Veenhuizen bij de wezen en bedelaars te vestigen gezinnen, introductie 341, verder genoemd 342, 359, 365, 370
- ASSESSOR - bijzitter, assistent van de voorzitter van het bestuur, Johannes van den Bosch als 2e assessor 66, 70, 92, 115, 140, 156, 195, 211, 236, 253, 271, 277, 280, 281, 283, 310, 321, 336, Johannes Kinker als tijdelijke 1e assessor 183, Joan Melchior Kemper als 1e assessor 162, 183, 366
- BESTEDELING, zie ingedeelde.
- COMMISSIE VAN TOEVOORZICHT - controlerend orgaan van de Maatschappij van Weldadigheid, gekozen door de leden, komt één keer per jaar bijeen, introductie en eerste deel van de eerste vergadering 176, inspectie kolonie 192-195, vervolg vergadering 206-207, tweede vergadering 263, derde vergadering 286, verder genoemd 196, 259, 263, 304, 343, 355
- COMMISSIE VAN WELDADIGHEID - landelijk hoofdbestuur, bestaande uit prins Frederik als voorzitter en twaalf leden, vergadert jaarlijks, introductie en eerste vergadering 14-15, 24, 101, over de samenstelling 16, 89, 101, 131, 183, 184, 366, over het functioneren 159, 167, tweede vergadering 175, derde vergadering 263, verder genoemd 21, 26, 66, 72, 87, 111, 128, 162, 196, 212, 254, 283, 338, 342
- DESPERADO-KOLONIËN - illegale maar gedoogde nederzettingen in de omgeving met vooral nakomelingen van kolonisten 364
- FABRIEK OF FABRIJK - vaak gebruikte benaming voor de spinnerij op de kolonie, introductie 52
- HOEVENAAR, zie vrijboer
- HUISVERZORGERS - mensen die met een groepje van zes wezen in een hoeve komen en voor die wezen zorgen, introductie 189, gewenste eigenschappen 253, kritiek op huisverzorgers 301-302, 328-330, 333-334, 340-341, verder genoemd 211, 219, 243-244, 248, 305, 339, 342, 364
- INGEDEELDE - ook bestedeling, bij een gezin geplaatste alleenstaande, introductie 28-30, indeling door 'bijzondere personen' 190, besteding door particulieren 260-261, verder *passim*
- LANDHUUR - uit de gewassen op het eigen landje te betalen 50 gulden per jaar, uitleg 41, later opgelost door het van de betaling voor ingedeelden te voldoen 190, verder genoemd 209, 212, 213-214, 255, 256, 264, 271, 272, 274, 303, 331
- LINIE - rij huisjes op de proefkolonie, introductie 17, verder *passim*
- MENAGE - centraal bereide gezamenlijke kost in de begintijd van de proefkolonie, wordt 18 juli 1819 afgeschafft 46-47, 65, 91, 104, 106, 111, 131, 133-134, 145, 171, 172, 213, 256

- NEGOCIATIE - lening op de kapitaalmarkt onder garantie van bezittingen 144, of onder garantie van subcommissies plus stads- en provinciebesturen 188-190, verder genoemd 150, 151, 167, 175, 254, 315, 366, 367
- NUT EN BESCHAVING - subcommissie voor de joodse gemeenschap in Amsterdam, introductie 89-90, opheffing 343-344, verder genoemd 173, 183
- PERMANENTE COMMISSIE - uitvoerend orgaan van de Maatschappij, bestaande uit Johannes van den Bosch, Paulus van Hemert en Jeremias Faber van Riemsdijk, introductie 16, verder *passim*
- SUBCOMMISSIE - clubje notabelen dat voor hun plaats of regio de belangen van de Maatschappij behartigt, introductie 16-17, verder *passim*
- VRIJBOER, ook HOEVENAAR - kolonist op grote boerderij rond de Ommerschans of Veenhuizen met veel land dat door bedelaars en wezen bewerkt wordt, introductie 331-332, daartoe bevorderde proefkolonisten 330-332, 339, 351-352, problemen voor vrijboeren 352-354. Verder genoemd 362, 370, 371
- VRIJMETSELAARS - eigen subcommissie en invloed binnen de Maatschappij van Weldadigheid 182-184
- WIJKMEESTER - verantwoordelijk voor een wijk kolonisten, precieze functieomschrijvingen wisselen van tijd tot tijd, introductie 253, taken in de praktijk 286, 293, 294, 322, 335, verder genoemd 308, 328, 339, 352, 356
- WINKELKAARTJES - eerste vorm van eigen geldstelsel binnen de koloniën, later vervangen door 'kolonie-munt', vooral bedoeld ter beteugeling van drankzucht, introductie 273, kritiek erop 327-328, verder genoemd 286, 311, 323, 371

Plaatsnamen

- Alkmaar, zie proefkolonist Tijmes, en verder 124, 160, 183, 279
- Almelo, zie proefkolonist Krabshuis, en verder 74, 160, 330
- Amersfoort, zie proefkolonist Metz, en verder 192, 207
- Amsterdam, zie proefkolonisten Baade, Bosch, Cohen, Hoofien en Rigagneau,
verder *passim*
- Arnhem, zie proefkolonisten Molewijk en Bodenstaf
- Assen, zie proefkolonist Berends, en verder 24, 25, 34, 50, 98, 136, 237, 259, 361
- Axel, zie proefkolonist de Ruiters, en verder 31, 73, 160
- Bergen op Zoom 16, 183
- Bolsward, zie proefkolonist Gerritsma
- Bourtange 228, 363
- Breda 160, 228
- Brielle 17, 211, 245
- Broek in Waterland, zie proefkolonist Westerveld
- Coevorden 17, 279
- Delft 16, 73, 265, 315
- Den Haag, zie proefkolonisten Muller, Rausch en Tersmetten, verder als vestigingsplaats permanente commissie *passim*
- Diever 259, 342
- Doldersum, of Doldersumsche veld, 27, 199, 200, 308, 317, 342, 359, 360, 361
- Dokkum 228
- Dordrecht, zie proefkolonist Kranendonk, en verder 189, 215, 248, 301, 338
- Edam, zie proefkolonist van Haften, en verder 72, 190
- Eesveen 27
- Eindhoven 174
- Enkhuizen, zie proefkolonist Bult, en verder 17, 333, 344-345, 363
- Geertruidenberg, zie proefkolonist de Wals
- Goes, zie proefkolonist Burks
- Gorinchem, zie proefkolonist Biemans, en verder 116, 183, 279
- Gouda, zie proefkolonist Vergeer, en verder 81

's-Graveland 211

Groningen, zie proefkolonist Harmeling, en verder 16, 36, 64, 93-94, 152, 160, 182, 183, 212, 242

Grootebroek, zie proefkolonist Visser

Haarlem, zie proefkolonist Molenaar, en verder 17

Harderwijk, zie proefkolonist Klaver, en verder 31, 50, 115, 160, 192, 329, 364

Harlingen, zie proefkolonist Nak, en verder 37, 72, 253, 279

Hasselt 16

Heerenveen 160, 211, 330

's-Hertogenbosch 124

Herwijnen 59

Heusden 17

Hofwyl, 'armenerziehungsanstalt' 55, 307

Hoogeveen 172, 276, 279

Hoorn 100, 375

IJlst 17

Jisp, zie proefkolonist Arends

Joure 140

Kallenkote 27

Kampen, zie proefkolonist Gerrits, en verder 160, 193

Kloosterburen 228

Koog aan de Zaan 243

Leeuwarden, zie proefkolonist De Vries, en verder 160, 197, 216, 228, 257, 261, 328, 363

Leiden, zie proefkolonist van der Heijde, en verder 36, 51-53, 95, 98, 162, 203, 356

Lochem 16

Maassluis, zie proefkolonist Breukel, en verder 73, 74

Medemblik, zie proefkolonist Alblas, en verder 16

Meppel III, 160, 200, 216, 234, 259

Middelburg, zie proefkolonist Koppejan

Monnickendam 329, 339

Montfoort 160

Naarden 61, 160, 192

Nijensleek 27

Nijmegen, zie proefkolonist Lucassen, en verder 31, 72, 140, 279

Noordwolde 288

Ommen 154, 199, 242, 309

Oosterbeek, zie proefkolonist Bodenstaf

Oud-Beijerland 83

Oudewater 300, 301

Pekela ('Pekel-A') 152

Purmerend 160

Raalte 36, 173

Rhenen 160

Rotterdam, zie proefkolonist Gerards, en verder 36, 359

Schoonhoven 16, 160

Sliedrecht 140, 211, 284

Slochteren 212

Sloten, zie proefkolonist Brandsma, en verder 17, 109, 160

Sneek, zie proefkolonist de Haan, en verder 17, 160

Stavoren, zie proefkolonist Stellinga, en verder 17

Steenwijk, zie proefkolonist Dikkeboom, en verder als dichtstbijzijnde grote plaats
passim

Steenwijkerwold 175, 196, 199, 219, 222, 241, 269, 275, 300, 360

Steggerda, of Steggerder Compagnie, 175, 198, 200

Tholen, zie proefkolonist Meeder, en verder 72, 100

Tiel, zie proefkolonist Vos, en verder 31, 59, 61, 87, 321, 361

Tilburg 160

Utrecht, zie proefkolonist de Kruif, en verder 17, 36, 61, 87, 93, 116, 171

Vlaardingen, zie proefkolonist Houtman

Vledder *9, 23-27, 34, 51, 54, 56, 58, 71, 88, 95, 98, 105, 122, 130, 146, 148-150, 199, 200, 259, 266, 269, 271, 277, 280, 286, 288, 323, 349, 356, 366, 383*

Vlissingen, zie proefkolonist Richmond, en verder *31, 328*

Wageningen, zie proefkolonist Jansen

Wapse(rveen) *27, 56, 58*

Weesp, zie proefkolonist Hogenbrink, en verder *17*

Wijk bij Duurstede, zie proefkolonist van Rhee, en verder *17, 138, 290*

Wieringerwaard *228*

Willemstad *160*

Winschoten *160*

Woerden *279*

Workum *358*

Zaandam, zie proefkolonist Weender, en verder *243, 244, 304*

Zaltbommel *17, 299*

Zeist *343*

Zierikzee *17, 160*

Zutphen *160, 216*

Zwaag *88*

Zwartsluis *195, 281*

Zwolle ('Zwol'), zie proefkolonist Van Ommen, en verder *72, 193, 283*